

POWSTANIE STYCZNIOWE W MAŁYM MIASTECZKU - HISTORIA I TRADYCJA

Powstanie styczniowe odegrało niezwykle rolę w dziejach Bodzentyna - małego, świętokrzyskiego miasteczka. W okresie przedpowstańczym to małe miasto zamieszkałe przez zaledwie 1300 mieszkańców było silnym ośrodkiem konspiracji. Silna organizacja spiskowa prowadziła agitację religijno-patriotyczną. Przewodzili tym działaniom prócz powstańczego naczelnika miasta Karola Bogdańskiego, dwaj miejscowi wikariusze – Antoni Omiński i Izydor Ciągłiński. Wygłaszali oni płomienne kazania patriotyczne, organizowali nabożeństwa w intencji ojczyzny i uroczystości żałobne. Wzniesli także krzyż za „Poległych w Warszawie w 1861 i 1862 roku”.

Podczas nocy styczniowej w Bodzentynie dokonano napadu na miejscowy rosyjski garnizon. W ataku wzięło udział około 100 miejscowych mężczyzn, wiedzionych przez tutejszych księży. Także w dalszej części powstania miasto i jego ludność odegrała dużą rolę w insurekcyjnych zmaganiach.

Po wydarzeniach 1861-1864 roku pozostało szereg dokumentów historycznych. Wyjątkową rolę odgrywają tu patriotyczne kazania i pieśni z okresu przedpowstańczego (znajdują się one w archiwum parafialnym). Inne dokumenty zgromadzone są w Archiwum Państwowym w Kielcach i Archiwum Diecezjalnym w Kielcach. Innym pisany świadectwem jest „Pamiętniki Czachowszczyka” pióra wywodzącego się z Bodzentyna Antoniego Drażkiewicza. Prócz tego wiele informacji znajduje się w pamiętnikach i relacjach z epoki, a także opracowaniach historycznych. Dotrwała również do naszych czasów sztuka Władysława Anczyca pt. „Trzech Moskali. Opowiadanie Walentego Kurka kosyniera spod Bodzentyna” z 1863 roku. Ślady po czasach powstania 1863, to także mogiły i pomniki, a także 21-kilogramowy żeliwny orzeł. To także ciągle żywa tradycja o wydarzeniach sprzed prawie półtora wieku.

Planowane i zrealizowane działania:

W ramach projektu zaplanowano i zrealizowano szereg działań mających na celu przybliżenie wydarzeń sprzed półtora wieku, aktywizację lokalnego społeczeństwa i dotarcie do jak największego kręgu uczestników. Odbiorcami będą uczniowie – od przedszkoli po wszystkie etapy szkół: podstawowe, gimnazjum i liceum, studenci, pasjonaci historii i wszyscy mieszkańcy gminy, którzy zechcą – choćby biernie – wziąć udział w przedsięwzięciu.

Spektakl

Inscenizacja jednoaktowej sztuki teatralnej Władysława Anczyca, pt. „Trzech Moskali. Opowiadanie Walentego Kurka kosyniera spod Bodzentyna”, wydanej po raz pierwszy w Krakowie w 1863 roku. Ta jednoaktówka nawiązuje do wydarzeń jakie zaszły w Bodzentynie i okolicy podczas powstania styczniowego. Przedstawienie teatralne zostanie przygotowane przez kółko teatralne działające przy lokalnym Stowarzyszeniu Młodzieży Katolickiej.

Wydanie kazań patriotycznych z okresu przedpowstańczego i materiałów archiwalnych znajdujących się w Archiwum Parafialnym w Bodzentynie

Kazania stanowią nieocenione wręcz źródło do dziejów poprzedzających powstanie styczniowe. Ich rękopisy znajdują się one w Archiwum parafialnym w Bodzentynie. Niektóre karty są zniszczone. Opublikowanie ich treści pozwoliłoby ocalić je od zapomnienia i zniszczenia (niektóre materiały z tego okresu o których wiadomo, że znajdowały się w archiwum parafialnym, uległy już rozproszeniu lub zniszczeniu). Podobnie rzecz się ma z pieśniami patriotycznymi.

Recytacja kazań patriotycznych z okresu przedpowstańczego, połączona z koncertem pieśni patriotycznych

Kazania wygłaszane przez bodzentyńskich księży w okresie przedpowstańczym posiadają duży ładunek emocjonalny i prócz wartości źródłowej są gotowym materiałem do zaprezentowania szerszej publiczności. Były wygłaszane w bodzentyńskiej świątyni, więc i teraz profesjonalny aktor, z wysokości zabytkowej ambony, dokona ich interpretacji. Przybrałoby to formę małego przedstawienia teatralnego, połączonego z koncertem pieśni patriotycznych w wykonaniu miejscowego chóru. Imprezie towarzyszyłaby msza święta w intencji bojowników o niepodległość. Impreza została poprzedzona krótkim wykładem - prezentacją na temat powstania styczniowego w Bodzentynie i okolicy.

Materiały szkoleniowe i edukacyjne

Projekt ma wartość jeżeli skutecznie dotrze do dzieci i młodzieży. Stworzono i wydano pakiet edukacyjny, pt. „Bodzentyn 1863”. Znalazły się w nim materiały, źródła, propozycje dydaktyczne. Całość jest dostosowana do poszczególnych grup wiekowych. Dla przedszkolaków i niższych roczników będą to kolorowanki i czytanki, zaś dla starszych grup wiekowych opracowane lekcje historii. Zakładanym rezultatem przedsięwzięcia będzie przeprowadzenie zajęć we wszystkich szkołach gminy na temat powstania styczniowego.

Konkurs na plakat promujący 150 lecie wybuchu powstania styczniowego

Podsumowaniem projektu był konkurs plastyczny. Zadaniem uczestników było zaprojektowanie plakatu upamiętniającego 150 rocznicę wybuchu powstania styczniowego.. Prace zostały zaprezentowane na stronie internetowej oraz na specjalnie urządzonej wystawie.

Krytyczne opracowanie pamiętników Antoniego Drażkiewicza

Pochodzący z Bodzentyn Antoni Drażkiewicz zaangażowany był w działalność spiskowa i na wiosnę 1863 roku ruszył do powstania. Służył pod rozkazami jednego z najbardziej znanych partyzantów jakim był Dionizy Czachowski. Drażkiewicz ze swej kampanii pozostawił jeden z najlepszych pamiętników z okresu 1863-64 pt. „Wspomnienia Czachowszczyka z 1863 r.”. Pamiętnik ten poddano krytycznemu omówieniu i opracowaniu w formie gotowego do druku pdf-u, który został umieszczony na stronie internetowej. Postaramy się znaleźć źródło finansowania na wydanie papierową.

Stworzenie strony internetowej na temat historii powstania styczniowego w Bodzentynie

Tradycyjne metody publikacji, sprawiają że materiały trafiają do ograniczonego grona odbiorcy i stanowią pewną zamkniętą całość. Dlatego też stworzyliśmy stronę internetową poświęconą Bodzentynowi w okresie powstania styczniowego. Znajdą się na niej wszystkie materiały jakie powstały podczas realizacji projektu: kazania, pieśni, pamiętnik, wybór źródeł, materiały edukacyjne, filmy i relacje z wydarzeń.

Taka strona miałaby charakter otwarty, a więc byłaby z czasem uzupełniana przez kolejne treści z niezwykle ciekawej historii tego świętokrzyskiego miasteczka.

Warsztaty o powstaniu styczniowym

Na podstawie materiałów przygotowanych w ramach projektu przeprowadzono zajęcia warsztatowe dla młodzieży gimnazjalnej i licealnej. Prócz wykładów, pracy ze źródłem, przeprowadzono dyskusję nad sensem zrywów narodowych ze szczególnym uwzględnieniem powstania styczniowego.

Film – relacja

Uroczystości i wydarzenia towarzyszące imprezie – spektakl, wygłoszenie kazań itp., zostaną sfilmowane i umieszczone na stronie internetowej.